

KAZALIŠNI JEZIK

Podcast za jezik otpora

Sezona 01, epizoda 01: Glavni kolodvor

→ Dijalozi koje obrađujemo u ovom podcastu dolaze iz življenih iskustava stranaca u Hrvatskoj. Podcast je snimljen u okviru tečaja hrvatskog jezika Centra za kazlište potlačenih - POKAZ.

U ovoj epizodi obrađujemo dijalog na Glavnom kolodvoru. U sceni se pojavljuju četiri (4) lika: Nik, Linda, Marta i Nikolina, te narator. Sve transkripte možete naći na:

www.pokaz.hr

Mjesto radnje: glavni kolodvor u Zagrebu. Na klupi sjede 4 osobe: dvije su iz Hrvatske, a dvije su stranci. Stranci imaju ruksake i pohabanu i blatnjavu odjeću. Prilazi POLICAJAC

POLICAJAC (*polako hoda i gleda sve na klupi. približava se Niku*): Alo, dokumenti!!

NIK: Sorry, nemam dokumente

POLICAJAC: Odakle si?

STRANAC 1: Iz Kurdistana, moja zemlja ne postoji

POLICAJAC: Ajde sa mnom, idemo!

NIKOLINA: Opet ovi!

Nakon par koraka zagleda se u Lindu. Linda spava sjedeći

POLICAJAC: Buđenje! Daj putovnicu

MARTA: Što ga maltretirate, pustite ga da spava

POLICAJAC: A ko je tebe šta pitao (Lindi) Dokumenti!

Nicolina ustaje i odmiče se nekoliko koraka od cijele situacije

Linda: Oprostite, umorna sam..

POLICAJAC: Pojačanje

Ponovimo!

Mjesto radnje: Glavni kolodvor u Zagrebu. Na klupi sjede četiri osobe: dvije su iz Hrvatske, a dvije su stranci. Stranci imaju ruksake i pohabanu i blatnjavu odjeću. Prilazi policajac.

Policajac polako hoda, gleda sve na klupi. Približava se STRANCU 1.

POLICAJAC: Alo! Dokumenti!

STRANAC 1: Oprostite, nemam dokumente...

[Đ.: *Ali to je jako pristojno...*

J: Pristojan izraz zato što sam mislila da će lik htjeti pristojno govoriti.

Đ: Policija nije pristojna. I to dosta govori o njihovom karakteru, kako oslovljavaju...

Kaže: "Alo!" Nisam ja "alo", ja imam ime...

R: Ali oni ti ne znaju ime.

Đ: Može reći "Oprostite..." ili "Bok!"

R: "Oprostite, imate li dokumente?" je isto okej.

J: "Alo, dokumenti!" nije isto što i "Oprosite, imate li dokumente?"

Đ: Ne kaže čak ni "Gdje su ti dokumenti?" ili "Dajte mi vaše dokumente".

R: Da, mislim da nije u redu. "Alo, dokumenti..."

J: Okej, dakle policija nije pristojna. Ako policija kaže: "Alo, dokumenti!", Nik ne bi odgovorio "Oprostite, nemam dokumente".

Đ: "Sori, nemam dokumente" je bolje. "Oprostite" mi se čini dugo.]

*

GRAMATIKA

Kada se obraćamo nekoj osobi možemo to napraviti prisno ili s poštovanjem. Ako smo s nekim prisni, koristit ćemo **drugo lice jednine**. Ako se nekome obraćamo iz poštovanja, koristit ćemo **drugo lice množine**. Osobu s kojom smo bliski, kolegu ili prijateljicu, pitat ćemo: *kako si?* a nekog nepoznatog ili starijeg: *kako ste?*

Osim toga, kad se na ulici obraćamo nepoznatoj osobi, reći ćemo *oprostite...* i onda postaviti pitanje. Pristojan način da se policajac u ovoj situaciji obrati Niku bio bi: ***oprostite, mogu li vidjeti vaše dokumente?***

*

POLICAJAC: Odakle si?

STRANAC 1: Iz Kurdistanu, moja zemlja ne postoji.

POLICAJAC: Ajde sa mnom, idemo.

[J: Što se dogodilo ovdje? Mjesto radnje, mjesto na kojem se ovo dogodilo, jest Glavni kolodvor u Zagrebu - mjesto na koje dolaze vlakovi, kojima puno ljudi dolazi. Puno ljudi prolazi.

Na klupi sjede četiri osobe. Dvije su iz Hrvatske, a dvije su stranci. Moglo bi se reći i neke osobe, no ovdje točno znamo koliko ih je: po dvije osobe.]

*

GRAMATIKA

U hrvatskom jeziku, što su brojevi veći, to su i jednostavniji. Broj *jedan* određuje drugu imenicu, slično kao i **pridjev**: zato se i **mijenja po rodu i po padežima**.

Tako ćemo reći: **jedan muškarac, jedna žena, jedno dijete**; muški rod - **jedan**, ženski rod - **jedna**, srednji rod - **jedno**.

Broj *dva* također se **mijenja po rodu**: **dva muškarca, dvije žene, dva djeteta**. Muški i srednji rod - **dva**, ženski rod - **dvije**.

Riječ *osoba* je **ženskog roda**, i zato rečenica glasi "Na klupi sjede **dvije** osobe". Da je umjesto *osoba* pisalo *muškarac*, rečenica bi glasila: "Na klupi sjede **dva** muškarca".

Brojevi **dva, tri i četiri** dodatno su komplicirani, jer imaju posebnu deklinaciju, koja ne postoji drugdje u jeziku.

*

[J: Trenutno ne znamo odakle su, samo znamo da nisu iz Hrvatske. Dakle, stranci su. "Imaju ruksake i pohabanu i blatnjavu odjeću": tko zna što to znači? Pohabana znači da nije isparana, ali je malo iznošena. Policajac je muškog roda, tko zna kako bi bio ženski?

L: Policajka.]

*

GRAMATIKA

U hrvatskom jeziku svaka imenica ima **rod**.

Neke imenice imaju tzv. **prirodni rod**. Riječi *žena, sestra, kći* tako su **ženskog roda**, a *muškarac, brat, sin* su **muškog roda**.

Imenice koje opisuju **predmete** također **imaju rodove**, i njih treba naučiti napamet. No, i za to postoje trikovi. U velikom broju slučajeva, iako postoji puno iznimaka, prepoznat ćemo ih po **završecima**:

-a za ženski rod

-o, e za srednji rod

konsonant (suglasnik) za muški rod.

Mnoge imenice koje označavaju **zanimanja** imaju dva oblika: jedan za **muški**, a drugi za **ženski** rod: *učenik - učenica; stranac - strankinja; radnik - radnica; policajac - policajka*.

*

[J: U Hrvatskoj su policajci uglavnom muškarci - velika većina.

“Policajac polako hoda, i gleda sve na klupi”.

L: *Gleda u sve koji su na klupi.*

J: *“Približava se” - od riječi blizu, dakle dolazi blizu. I kaže: “ ‘Alo, dokumenti!’ ”.*

R: *Nepristojno.*

J: *Baš nepristojno. Mislite li da je realistično?*

L: *Definitivno.*

Đ: *Naravno da je realistično, ja sam to već doživio.*

J: *Nik odgovara...*

Đ: *“Nemam dokumente.”*

J: *Što to znači?*

Đ: *Odnosno: “Sori, nemam dokumente”. On nema dokumente.*

J: *Policajac ga na to pita: “Odakle si?”*

Đ: *Ja odgovaram: “Iz Kurdistanu. Moja zemlja ne postoji”.*

R: *Njegova zemlja ne postoji?*

Đ: *Da. Kurdi smo - ja živim u Siriji, ali nisam Arapin nego Kurd, iako jako dobro govorim arapski. Živimo u Siriji, Turskoj, Iranu, Iraku ali nemamo svoju zemlju.*

J: *Znači: "Moja zemlja ne postoji".*

Đ: *Moja je velika želja jednog dana biti u svojoj domovini, naravno, ako Kurdistan to postane. Ne znam kako to ljudi osjećaju: ja sam se rodio u Siriji i ne poznajem to osjećanje. Uvijek smo bili odvajani od Arapa, uvijek su nam pokušavali reći: vi ne spadate u našu zajednicu, vi ste različiti, vi ste stranci.*

J: *"Ajde sa mnom" znači...*

R: *"Idemo"?*

J: *Da, "hajde sa mnom", "ideš sa mnom", "idemo".]*

Nakon par koraka, zagleda se u LINDU. Linda spava sjedeći.

POLICAJAC: *Buđenje! Daj putovnicu!*

MARTA: *Zašto ju malterirate? Pustite ju da spava!*

POLICAJAC: *A ko je tebe šta pitao? (LINDI) Dokumenti!*

[*J: Zašto ju maltretirate? Što znači ovo ju?*

Đ: *Linda je žena - to je za ženski rod.]*

*

GRAMATIKA

Zamjenice su riječi koje **mijenjaju imenicu**.

U ovom slučaju, umjesto *Linda* možemo reći *ona*, a umjesto *policajac* - *on*.

Osobne zamjenice su:

- **ja**

- **ti**

- **on/ona/ono**

(jednina)

- **mi**

- **vi**

- **oni/one/ona**

(množina)

Zamjenice se mijenjaju po **padežima**.

Zamjenica *on* se mijenja na sljedeći način:

[<i>Tko je to?</i>]	on	(nominativ)
[<i>Koga nema?</i>]	njega/ga	(genitiv)
[<i>Kome prilazim?</i>]	njemu/mu	(dativ)
[<i>Koga vidim?</i>]	njega/ga	(akuzativ)
[<i>Na kome se nalazi?</i>]	na njemu	(lokativ)
[<i>S kim putujem?</i>]	s njim	(instrumental)

Zamjenica *ona* se mijenja:

[<i>Tko je to?</i>]	ona	(nominativ)
[<i>Koga nema?</i>]	nje/je	(genitiv)
[<i>Kome prilazim?</i>]	njoj/joj	(dativ)
[<i>Koga volim?</i>]	nju/ju	(akuzativ)
[<i>Na kome se nalazi?</i>]	na njoj	(lokativ)
[<i>S kim putujem?</i>]	s njom	(instrumental)

*

[*J: Osoba se zove Linda. U muškome rodu bi bilo: on -> (koga ili što) njega/ga, a za ženski rod je “Zašto ju maltretirate”.* Ako baš želite naglasiti da maltretiraju Lindu (a ne nekog drugoga), upotrijebit ćete puni oblik: “Zašto maltretirate nju (a ne njega)?”.

Nakon par koraka, zagleda se u Lindu. Linda spava sjedeći.

L: Buđenje! Putovnicu!

M: Zašto ju maltretirate? Pustite ju da spava!

L: A ko je tebe šta pitao? Dokumente!

Đ: Ovdje je isto greška - treba “Ko je tebe šta pitala?”

J: Vidiš, zanimljivo! Nije greška. Ovo pitao u “Ko je tebe šta pitao” je...

L: To nije osobno njoj. To je neodređeno, to je u smislu “Nitko te nije pitao”.

Đ: Dakle, "Ko je tebe šta pitao".

J: "Nakon par koraka".

Đ: Nešto koraka, nekoliko koraka.

J: "Nakon par koraka", dakle nakon nekoliko koraka, "zagleda se u Lindu".

L: Gleda u mene. Ponašam se kao da ne znam što se dogodilo.

J: Nada se da će ju policajac preskoči. Ali policajac ju ne preskoči, nego kaže: "Buđenje!"

Đ: Da se probudi, budi ju.

J: I onda: "Daj putovnicu!" A što Marta kaže njemu?

M: "Zašto ju maltretirate? Pustite ju da spava!"

J: Zašto bi Marta to rekla policajcu?

Đ: Marta je dušica.

M: Ili je ljutka, koja samo čeka na priliku da se posvađa!

J: A što joj policajac odgovara? "A ko je tebe šta pitao".

Đ: U takvim situacijama, da sam policija, ja bih rekao Marti: "To nije tvoj posao". Možda zvuči agresivno, ali je bolje.

J: "To nije tvoj posao", da, ili recimo: "To nije tvoja briga".

Đ: To je još bolje.

M: To je, kao, pristojnije, ali zvuči još gore.

Đ: Da, zapravo zvuči gore, ali okej, jer to zaista nije njezin posao.

J: To nije njezin posao, nije njezina stvar.

Đ: Da.

J: A stvarno mislite da nije njezina stvar?

Đ: Zapravo je njezina, jer se ona bori za te cure. Želi je zaštititi, jer je ona strankinja, migrantkinja, izbjeglica, i samo tu spava.

L: Na početku je i ona gledala, pa se maknula. Nikolina je sumnjičavo gledala u nju, tako nešto. Nije željela biti blizu takvih osoba.

Ideja u temelju ovog lika je... Imamo dva tipa građana, jedan je Marta, koja pokušava pomoći, a drugi kaže: ne želim biti blizu te osobe.

Đ: Da, zato što je lik Nikoline rasist, a Martin je lik emocionalan i dušica.

J: Možda da kaže "Isuse Bože!" ili "Ajme, opet!"

M: "Opet ovi!"

J: Ovi je pokazna zamjenica. To znači da upirete prstom: “Opet ovi!” Zapravo nema nikakvog načina da uključi te osobe. A mislite li da bi rekla “Oprostite”?

L: Mislim da policajac to ne bi rekao, ali da bi Linda rekla: “Oprostite, umorna sam”.]

Mjesto radnje: Glavni kolodvor u Zagrebu. Na klupi sjede četiri osobe: dvije su iz Hrvatske, a dvije su stranci. Stranci imaju ruksake i pohabanu i blatnjavu odjeću. Prilazi policajac.

Polako hoda, gleda sve na klupi. Približava se NIKU.

POLICAJAC: Alo, dokumenti!

NIK: Sori, nemam dokumente.

POLICAJAC: Odakle si?

NIK: Iz Kurdistanu. Moja zemlja ne postoji, uopće.

Nakon par koraka, zagleda se u Lindu. Linda spava sjedeći.

MARTA: Opet ovi!

POLICAJAC: Buđenje! Daj putovnicu!

NIKOLINA: Zašto ju maltretirate? Pustite ju da spava!

POLICAJAC: A ko je tebe šta pitao? (LINDI) Dokumenti!

Nikolina ustaje i odmiče se nekoliko koraka od cijele situacije.

LINDA: Oprostite, umorna sam.

POLICAJAC: Pojačanje!

[R: Raspravljali smo o dokumentima. Policajac ih je pitao za dokumente, on je rekao: “Nemam dokumente, moja zemlja ne postoji”, a policajac je rekao nešto u stilu: “Dobro, ako nemaš dokumente moraš sa mnom”.

Linda je glumila da je pospana, policajac joj je tražio dokumente, jedna žena se uključila i pitala zašto ju uznemirava. A on će: “Jesam ja tebe nešto pitao?”

Ponekad ti policajci gledaju i boju. Recimo, ja sam u Hrvatskoj i imam dokumente, ali sam crna, i policija mi uvijek može tražiti dokumente.

J: To je rasizam. Ako ti priđu i traže dokumente zato što si crna, to je rasizam. Zašto mene ne pitaju za dokumente? Nemaju pojma tko je bilo tko od nas!

R: Ponekad to može biti i: "Imaš dokumente, ali ličiš na njih".

J: Dakle: "Ne izgledaš kao da si iz Hrvatske, pa ću ti tražiti dokumente".

R: Naprimjer, prošli put kad sam bila na placu s prijateljicom, žena tamo mi je rekla: "Četrdeset kuna, uzmi ili ostavi". Znam da ima rasizma, ali to je prvi put da se netko ponio rasistički prema meni. Znam da to ljudi rade, ali meni dosad nisu. Znam prepoznati jezik tijela, ako mi priđeš na taj način, ja ću se samo odmaknuti.]

→ Slušali ste prvu epizodu podcasta Kazališni jezik. Na stranici www.pokaz.hr možete naći tekst cijele epizode na hrvatskom jeziku, kao i dodatne materijale. Do slušanja!

